

Felkai László

Zárszó

Absztrakt – A szerző zárszavában a rendvédelmi szervek társadalmi megítélésével foglalkozik a rendszerváltoztatás időszakában.

A kötetben szereplő sok értékes tanulmány bemutatja az olvasónak az egyes rendvédelmi intézmények elmúlt 30 évben bekövetkezett változásait. Felvetődhet ugyanakkor, hogy maga a cím nem igényelne-e külön tanulmányt. Merthogy: mit is jelent a fogalom: „fejlődés”?

Az európai ember alapvetően a termelőeszközök fejlődésével okozati összefüggésben bekövetkező markáns társadalmi változások szerint osztja korszakokra a történelmet. Ez a teória azonban egyrészt csak a társadalmi fejlődés definícióját szolgálja; másrészt a kontinensen és Észak-Amerikán kívül már sántít. (Nem tud mit kezdeni például Kína közel 5000 éves történelmével; az egyes korszakokat jórészt ezért a császári dinasztiákhoz kötve tudja csak elemezni.) Leszögezhetjük tehát, hogy a „fejlődés” fogalmának általánosan elfogadott meghatározása nincs.

Úgy vélem azonban, hogy az intézmények e szempontú vizsgálatakor a helyzet lényegesen egyszerűbb. Megítélésem szerint azt kell elemzés tárgyává tenni, hogy az a társadalmi rendeltetésének mennyiben felel meg. (Ily módon nem is szükségszerű, hogy az idő előrehaladtával a „fejlődés” egyre magasabb szintjére jut.)

A rendvédelmi szervek társadalmi rendeltetését – mellőzve az ezzel kapcsolatos definíciók és viták ismertetését – abban látom, hogy biztosítsák a lakosság – külső katonai fenyegetésen kívüli – rendészeti eszközökkel megteremthető biztonságát.

Magyarországon a 80-as évek végén társadalmi változások kezdődtek. A társadalmi változásnak az a jellemzője, hogy a korábbi értékrend – elsősorban a jogi és morális – megváltozik. Az új kialakításához idő kell; meg kell várni, hogy a kavargó – sokszor egymásnak is ellentmondó – értékrendek közül melyik lesz a domináns. A helyzetnek az a paradoxona, hogy ekkor a legnagyobb a biztonság hiánya, azonban épp ekkor alkalmasak az erre hivatott szervek a legkevésbé ezen űr kitöltésére. Amíg ugyanis valamelyik értékrend nem szilárdul meg, addig nem tud jogszabállyá válni. Márpedig e szervek tevékenységének ez a megkérdőjelezhetetlen alapja.

Hogy mindezt közérthetőbben fejezzem ki, az értékrendeket pártokhoz kötöm. A 90-es évek első felének értékrendjét – így természetesen a rendvédelmit is – az MDF, az SZDSZ és az FKgP egymástól erősen eltérő társadalomfilozófiája határozta meg. Ezek konfliktusa ott zárult le előbb, ahol a kényszerítő erő erős volt. (Például önkormányzati törvény, választójogi törvény, szociális ügyek.) A rendvédelmi szervek közül a társadalomra talán legnagyobb hatást gyakorló rendőrségnél azonban ez csak 4 évvel a rendszerváltást követően következett be (1994. évi XXXIV. tv. a Rendőrségről), majd

miután mindez lezárultnak látszott, jött egy újabb – továbbra is pártokkal példálózva, az MSZP által fémjelzett – értékrendváltás.

Mindezzel csak azt akarom példázni, hogy a lakosság joggal kifogásolta ugyan a rendszerváltást követő években a rendvédelmi szervek nem hatékony működését, azonban ennek kevésbé voltak okozói az érintettek. Ők ugyanis nem alakítói, hanem végrehajtói a mindenkori Országgyűlés és a Kormány által meghatározott társadalompolitikának.

Ha a tanulmányokból az olvasható ki, hogy a rendvédelmi szervek munkájának hatékonysága szignifikánsan nőtt, az nem a szerzők „szédelgő feldicsérése” az egykor maguk által is vezetett szervezetek munkáját illetően. Ez – megítélésem szerint – azért következett be a valóságban is, mert a társadalom túlnyomó többsége és a politikai véleményformálók döntő része azonosan ítéli meg ezeknek a szerveknek a rendeltetését, feladatait. Ha ez megmarad, továbbá nem lesz engedmény az abban dolgozók kiválasztásánál, és megmaradnak a belső kontrollrendszerek is, ezek az intézmények valóban például szolgálhatnak bármely európai ország hasonló szervezete számára.